

έντός, ἀπέρχονται πρὸς τὸ ἐσπέρας οἴκοι, ὅπως ἀνακουφίσωσι τοὺς τάλαιπώρους γονεῖς καὶ περιποιηθῶσι τοὺς μικροὺς ἀδελφούς των ἢ τοὺς συζύγους καὶ τὰ ἀνήλικα τέκνα των. Ὁφθαλμὸς βέβηλος δὲν τολμᾷ νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τὸ στίλβον ἐξ ἐγκαρτερήσεως καὶ ἀρετῆς μέτωπον τῆς ἐργατίδος· οἱ ἄνδρες, ὅσῳ καὶ ἂν ἐπιωρῶθησαν ἐν ἀσωτείαις, αἰσθάνονται ἀκατανίκητον σέβας πρὸς τὴν πάσχουσαν γυναικείαν ἀρετὴν ἣν καταυγάζει δι' αἰγλης θείας καὶ μελαγχολικῆς ἡ ἔντιμος ἐργασία, ὅσῳ δὲ συμπαθεστέρα εἶνε τῆς ἐργατίδος ἡ στάσις καὶ ἡ μορφή, κατὰ τοσοῦτον βαθύτερος αὐξάνει καὶ ὁ σεβασμὸς. Ποία ἀποζημιώσεις ἀναμένει τὴν πτωχὴν κόρην τὴν στιγμὴν καθ' ἣν πατεῖ τὴν φιλίαν τῆς οἰκίας τῆς ἐν μέσῳ τῶν ἀφελῶν δεξιώσεων τῶν μικρῶν ἀδελφῶν τῆς καὶ τῶν εὐχῶν ἀσθενοῦς καὶ γέροντος πατρός, ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ὁποίου γαληνῶς ἀτενίζοντος τὸ ἀγαπητὸν ἐκεῖνο ὄν; . . .

Αἱ θύραι τοῦ ἐργοστασίου εἰσὶν ἀναπεπταμέναι διὰ πᾶσαν θέλουσαν νὰ ἐργασθῇ. Τῆς ἐργασίας αἱ θύραι ὁμοιάζουσι τὰς θύρας τῆς ἐκκλησίας αἵτινες ἀναμένουσιν ἀνοικταὶ τοὺς θέλοντας νὰ προσευχηθῶσι, οὐδενὶ οὐδέποτε κλειόμεναι. Ἄνὰ πᾶσαν πρωίαν τὸ προαύλιον τοῦ καταστήματος πληροῦται διαδοχικῶς γυναικῶν μέσης ἡλικίας, ἐλαχίστων γραιῶν, καὶ κυρίως νεανίδων ἡ ἡλικία τῶν ὁποίων κυμαίνεται ἀπὸ τοῦ 13ου ἔτους καὶ ἐφεξῆς. Ἀθροισθεῖσαι πᾶσαι ἐντὸς τῆς κυριωτάτης τοῦ καταστήματος αἰθούσης προσεύχονται κοινῇ, πρὶν ἢ διανεμηθῶσιν εἰς τὰ οἰκεία τμήματα καὶ κατάρξωνται τῆς ἐργασίας τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἐργασίας προϊστάται ἡ διευθύντρια ἔπονται δὲ αἱ διδασκάλισσαι προϊστάμεναι ἐκάστη ἰδιαιτέρου τοῦ καταστήματος τμήματος. Εἶχεν ἤδη παρέλθει ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς ὅτε ἀφικόμην εἰς τὸ κατάστημα. Ἐν δυσὶ λέξεσι θὰ συνοψίσω τὰς γεννηθείσας ἐν ἐμοὶ ἐντυπώσεις· συνεστάλην διότι ἐπὶ τοσαύτα ἔτη δὲν τὸ εἶχον ἐπισκεφθῆ καὶ διότι εἰς τηλικαύτην ἀσύγνωστον ἄνοιαν αὐτοῦ καὶ τῆς ἐργασίας του διεύελον ἐγώ, διαρκῆς τῶν Ἀθηνῶν κάτοικος! Οἱ ἀναγνώσται τῶν γραμμῶν τούτων, οἱ εἰς τὸ αὐτὸ μετ' ἐμοῦ σφάλμα περιπεσόντες, ἄς σπεύσωσι νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ἔλλειψιν, ἀφοῦ μάλιστα δὲν θὰ εὐρεθῶσι πιθανῶς εἰς τὴν θέσιν νὰ τὴν ἐξομολογηθῶσι δημοσίᾳ ὅπως ὁ γράφων. Ἐὰν μάλιστα συμπέσῃ νὰ ὦσι καὶ πλοῦσιοι, — πάθημα εὐάρεστον ὑφ' οὗ ὀλίγοι Ἕλληνες κατατρώχονται — τοιαύτη ἐπίσκεψις μετὰ βραχείας τινὸς παραμονῆς εἰς τὸ ἔμπορεῖον τοῦ καταστήματος, εἶνε ἱερώτατον καὶ ἀναπόδραστον καθήκον.

Μετὰ τὴν ἐωθινὴν προσευχὴν ἄρχεται πρόχειρός τις γραμματικὴ διδασκαλία σκοποῦσα τὴν διδασχὴν τῶν στοιχείων τῆς ἀναγνώσεως, τῆς γραφῆς καὶ τῆς ἀριθμητικῆς, διὰ τὰς βουλομένας τῶν ἐργατίδων, ἀλλ' ἐξαιρέτως διὰ τὰς μὴ ὑπερ-

βάσας τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Αἱ πρεσβυτεραι εἶτε διότι ἔτυχον τῆς πρώτης παιδείσεως, εἶτε διότι ὑπολαμβάνουσι σκοπιμώτερον νὰ καταναλώτωσι εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ὥραν τῆς μελέτης, ἀπέχουσι συνήθως τῆς διδασκαλίας. Εἶχεν ἤδη τελειώσει καὶ αὕτη. Ἡ κ. διευθύντρια εὐχρηστέθη νὰ μὲ ξαναγῆσῃ αὕτη προσωπικῶς καὶ μετὰ μεγίστης σαφηνείας καὶ ἐτοιμότητος νὰ ἐρμηνεύῃ τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίας μου. Ἄς μὲ παρακολουθήσῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν πρόχειρον τοῦ καταστήματος ἐξέτασιν· ἤθελον προσθέσει καὶ ἡ ἀναγνώστρια ἂν μὴ ἦτο γνωστὸν καὶ καθιερωμένον ἤδη ὅτι αἱ κυραὶ παρακολουθοῦνται σήμερον εὐλαβῶς χωρὶς νὰ παρακολουθῶσι.

Ἔπεται τὸ τέλος.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Γ. Φέρμπου].

Συνέχεια ἴδε προηγούμε. φύλλον.

ΙΒ'.

Ἐξελθὼν ἐκ τοῦ καταστήματος τὸ παιδίον ἔδραμε κατ' εὐθείαν εἰς τῆς κυρᾶ Ζαλίνης, ἥτις ἦτο ἡ φυσικὴ αὐτοῦ προστάτις. Τῇ ἐφαίνετο δὲ ἀδύνατον νὰ μὴ τὴν παραμυθήσῃ, διότι ἡ τεθλιμμένη τῆς καρδία εἶχε μεγίστην χρείαν παραμυθίας. Ἀνέβη τὰς πέντε ὀροφὰς διὰ μιᾶς, καὶ ἀσθμαίνουσα ἐστάθη πρὸ τῆς θύρας τῆς κυρᾶ Ζαλίνης. Ἐκρούσε διὰ χεῖρός δειλῆς, διότι αἰφνης κατελήφθη ὑπὸ φόβου! Ἄν ἴσως ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἔμελλε νὰ τὴν ἐπιπλήξῃ καὶ νὰ τῇ εἴπῃ ὅτι αὕτη πταίει! Οὐδέεις ἀπεκρίθη. Ἡ πλύντρια ὄντως ἦτο ἔξω καὶ ἔμελλε νὰ ἐπανεῖθῃ πολὺ ἐξώρας.

Ἡ Μαρκέλλα ἔκρουσεν αὐτὴς ἰσχυρότερον καὶ ἔπειτα ἔτι ἰσχυρότερον, ἔπειτα δὲ λυσσώδως. Δὲν ἦτο δὲ δυνατόν νὰ μὴ εἶνε ἐντὸς ἡ κυρὰ Ζαλίνη, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν τὸ παιδίον εἶχε τοσοῦτον χρείαν αὐτῆς! Ἡ ἀτυχῆς μικρὰ δὲν ἠδύνατο νὰ πεισθῇ ὅτι ὁ βίος ἔχει τοιαύτας παραλόγους ὠμότητας.

Αἰφνης βήματα ἠκούσθησαν ἐν τῇ ὀλίγον φωτισομένη κλίμακῃ, καὶ θόρυβος ἀναπνοῆς ἐπιπόνου.

— Ἡ κυρία Φαβροῦ ἔρχεται νὰ με πάρῃ! διανοήθη ἡ Μαρκέλλα.

Τὸ αἷμά τῆς ἐπάγασε καὶ συνεσπειράθη ὅσον ἠδύνατο πλησίον θύρας τινός, ἐλπίζουσα ὅτι θὰ κρυβῆ ἱκανῶς ὥστε νὰ μείνῃ ἀπαρατήρητος.

— Τί θέλεις, κορίτσι μου; εἰπέ τις φωνὴ καταπεπονημένη καὶ πένθιμος.

Ἦτο γυνὴ τις πτωχὴ γείτων τῆς πλυντρίας. Ἡ Μαρκέλλα λαβοῦσα θάρρος εἶπεν:

— Τὴν κυρὰ Ζαλίνη ἤθελα.

— Καὶ τί τὴν ἤθελεις;

Ἡ Μαρκέλλα ἔκλινε τὴν κεφαλὴν. Ἐκεῖνο ὅπερ αὐτὴ ἤθελε, οὐδεὶς πλὴν τῆς φίλης τῆς ἡδύνατο νὰ τῇ το δώσει.

— Τίποτα. Σὰς εὐχαριστῶ, κυρία, εἶπε.

Καὶ κατέθη βραδέως, ἔχουσα τὴν καρδίαν μεσσην ἀπαισιῶν διαλογισμῶν, οὐς οὐδ' αὐτὴ ἐγίνωσκε πῶς νὰ διατυπώσῃ καθ' ἑαυτὴν.

Νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τῆς κυρίας Φαβροῦ; Οὐδέποτε! Ἡσθάνετο ταραχὴν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἀναλογιζομένη τὴν δεινὴν ὕβριν! Νὰ προσμένῃ ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐν τῇ κλίμακῃ, μέχρι τῆς ἐπανόδου τῆς κυρᾶ Ζαλίνης; Ἄλλ' ἂν ἤρχετο ἡ κυρία Φαβροῦ νὰ τὴν παραλάβῃ; Καὶ θὰ ἦτο φυσικὰ σφόδρα ἐξωργισμένη, ἴσως θὰ τὴν ἐξύλιζε τὴν Μαρκέλλαν!

Ἐνθυμηθεῖσα τὸ ξύλον ἢ κορασίς ἦν οὐδέποτε εἶχε δεῖρῃ ἢ μήτηρ τῆς, ἠσθάνετο τὴν ἄμετρον ἀγανάκτησιν ἢ ἠσθάνθη ὅτε τὴν ἐρράπισεν ἢ Λουίζα. Νὰ ταπεινωθῇ οὕτω πῶς καὶ ἐκ δευτέρου; Ποτέ! ποτέ! προτιμότερον νὰ ἀποθάνῃ!

Ἐξήλθε λοιπὸν τῆς οἰκίας μετέωρος, διήλθε τὴν ὁδὸν κρυπτομένη ὅπισθεν τῶν ἀγοραίων ἀμαξῶν, αἵτινες ἴσταντο κατὰ μῆκος τοῦ γνωστοῦ ἡμῖν κήπου, καὶ ποιήσασα κύκλον εὐρέθη εἰς μέρος ἐξ οὗ ἡδύνατο νὰ ἴδῃ ὅπισθεν τῶν κιγκλίδων τὸ θρανίον ἐφ' οὗ ἡ μήτηρ τῆς εἶχεν ἀποθάνῃ.

Ἐκεῖ εἶχεν εὐρεθῆ ἑσπέραν τινὰ θερινὴν ἄνευ οἰκογενείας, ἀπροστάτεντος, παντέρημος ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκεῖνῃ πόλει, παντέρημος ἐν τῇ ὕψηλίῳ... Μάλιστα ἐγίνωσκε τὴν θέσιν ἐκεῖνην! Ποσάκις τὴν πέμπτην ὅτε ἦτο μικρὰ, ὅτε ἡ Λουίζα ἦτο ἀκόμη παιδίον ζωηρὸν καὶ ὀλιγώτερον ἰδιότροπος, ὀλίγον τι ἐπίμονος, ὀλίγον τι ἀλαζῶν ἀλλ' οὐχὶ τὸ μοχθηρὸν ἐκεῖνο ὄν, τὸ διεστραμμένον, ἢ Λουίζα τῆς σήμερον! ποσάκις τότε ἡ Λουίζα ἔφερε τὰς συντροφους τῆς πρὸ τοῦ θρανίου καὶ τὰς διαγρήθη μετὰ πολλῆς ἐπάρεσως πῶς ἡ Μαρκέλλα, ἐγκαταλειμμένη, παντέρημος, εὔρε παρ' αὐτῇ προστασίαν καὶ μητρικὴν περίθαλψιν! Ἡ Λουίζα ἐλάλει περὶ τῶν πραγμάτων τούτων φυσικώτατα μετ' ἡθους φαιδρῶ, ἐνώπιον τῆς μικρᾶς ἥτις ἀκροᾶτο, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα προσηλωμένους, εἰκοστὴν ἤδη ἑκατοστὴν φορὰν τὴν διήγησιν τῶν συμφορῶν τῆς, γινομένην ἐνώπιόν τῆς μετὰ μεγίστης ἀδιαφορίας ὡς ἐνώπιόν τινος ξένου.

Πολλάκις τὴ ἐπῆλθε νὰ εἶπῃ πρὸς τὴν Λουίζαν: «Μὴ λὲς γιὰ τὴ μαμὰ ἔμπροστά 'ς αὐτὰ τὰ μικρὰ, γιατί πειράζομαι.» Ἄλλ' ἐκρατεῖτο, διότι ἡ Λουίζα ἦτο φίλερις καὶ ἰσχυρογνώμων, καὶ ἐὰν ἡ Μαρκέλλα ἠθέλε τὴν παρακαλέσῃ νὰ μὴ λέγῃ, αὐτὴ τὸναντίον δι' αὐτὸ τοῦτο θὰ ἐλάλει συχνότερον μετὰ τῆς συνήθους αὐτῇ μοχθηρίας, ἥς πείραν εἶχε λάβῃ πολλάκις ἢ ὀρφανῆ. Πλὴν δὲ τούτου ἡ Μαρκέλλα ἐκωλύετο ὑπὸ αἰδοῦς καὶ δὲν ἠθέλε νὰ ἀπτηται τοῦ λυπηροῦ τούτου θέματος ἡσυχόνετο, ἐφοβεῖτο νὰ εἶπῃ τι περὶ τῆς

φοβερὰς ἐκεῖνης νυκτός, ἥς τὰ καθ' ἕκαστα ἐπαναλαμβάνόμενα καὶ σχολιαζόμενα ἐνώπιόν τῆς διέμενον ἐγκεχαραγμένα διὰ παντός ἐν τῇ παιδικῇ τῆς μνήμῃ.

Παρετήρησε τὸ θρανίον, ὅπερ ἦτο παρόμοιον πρὸς πάντα τὰ ἄλλα θρανία, σκιαζόμενον ὑπὸ συστάδος πασχαλεῶν καὶ δαφνοκεράσων. Ἡ Μαρκέλλα ἔβλεπε μόνον τὴν ἄκραν τοῦ θρανίου, διότι κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἡ δεινὸς τοῖχος εἶχε καμπήν. Ἀνεριχθῆ διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀσθενῶν χειρῶν τῆς ἐπὶ τῶν κιγκλίδων, καὶ παρετήρησε τὸ θρανίον ἀτακαδαμυκτεῖ, ὡς ἐλπίζουσα διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἐπιθυμίας τῆς νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν προσφιλεῖ τῆς μητρὸς τῆς εἰκόνα.

Σταγόνες τινὲς βροχῆς κατέπεσαν βαρεῖαι καὶ σχεδὸν θερμαὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων τῆς κορασίδος. Ἦκουσε βήματα προσεγγίζοντα. Ἦσαν δύο κλητῆρες.

— Γλήγορα, σπῖτι, μαγκίτσα, εἶπεν ὁ ἑτερός τῶν κλητῆρων ὅστις τὴν ἐγνώριζε.

Ἡ Μαρκέλλα ἀπέβλεψε πρὸς τὸν κλητῆρα μετὰ φόβου, καὶ παραχρῆμα ἔσπευσε τρέχουσα πρὸς τὰ Ἠλύσια πεδία. Ἦλθεν αἴφνης εἰς τὸν νοῦν τῆς ἡ κυρία Ἐρμίνη.

— Ἄν καμμιά φορὰ σε μαλλώσουν, ἔλα ἐδῶ μικρὴ μου, τῇ εἶχεν εἶπῃ ἡ γηραιὰ ἐκεῖνη κόρη.

Ἡ Μαρκέλλα ἥτις οὐδέποτε εἶχε ψευστῆ, ἐπίστευε πᾶν ὅτι τὴ ἔλεγον. Ἐπεχείρησε νὰ εὐρῆ τὴν ὁδὸν ἐν ᾧ ἡ καταπίπτουσα βροχὴ ἐγίνετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πυκνότερα.

Ἡ κυρία Ἐρμίνη ἀφ' οὗ ἔδωκε τὰς δεούσας παραγγελίας εἰς τὴν Τριανταφυλλίαν περὶ τοῦ γεύματος τῆς αὔριον, τὴν ἀπέστειλε νὰ κοιμηθῇ, αὐτὴ δὲ μείνασα μόνη παρεσκευάζετο μετὰ εὐαρέστου τινὸς φρικιάσεως εἰς τὴν νυκτερινὴν τῆς ἀνάγνωσιν, ἐν ᾗ ἐσυνοψίζετο πᾶσα αὐτῆς ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐφροσύνη τῆς ἡμέρας.

Καθ' ἑσπέραν ἡ Τριανταφυλλία, τῶν θυρῶν καλῶς κεκλεισμένων, ἔστερέωνε τὰ φύλλα τῶν παραθύρων, κατεβίβαζε τὰ παραπετάσματα καὶ ἐνεφανίζετο ἔπειτα πρὸ τῆς φλῆς τοῦ θαλάμου κρατοῦσα τὸ κηρίον τῆς καὶ ἔλεγε: — Κυρία, θέλετε τίποτα; Ἡ κυρία μειδιῶσα ἔνευεν ὄχι, ἡ Τριανταφυλλία ἐξηφανίζετο καὶ ἡ γεροντοκόρη καθημένη ἀναπαυτικώτατα ἐν τῇ εὐρυχώρῳ καθέδρᾳ τῆς, καὶ τοὺς πόδας στηρίζουσα ἐπὶ προσκεφαλαίου, ἐλάμβανε κατάλληλον θέσιν ἵνα ἀναγνώσῃ διὰ τῶν πρессиτικῶν ὀφθαλμῶν τῆς ὑπὸ τὸ φῶς μικρᾶς τινος λυχνίας, ἥτις κειμένη ὀπισθεν τῆς ἐπὶ τῆς ἐστίας, ἦτο εἶδος τι φαναρίου μὲ δύο κηρία καλυπτόμενα ὑπὸ τοῦ κώνου τοῦ ρίπτοντος τὸ φῶς πρὸς τὰ κάτω, ἀνεγίνωσκε, λέγω, μυθιστορίαν τινὰ παλαιὰν ἢ νέαν, ἀλλ' αἰετοῦ μεστὴν ῥωμαντικῶν συμβάντων καὶ περιπετειῶν.

Πόσοι ἐρασταὶ καταδεδιωγμένοι, κηδεμόνες καὶ ἐπίτροποι ἀνοικτίρμονες, μητρικαὶ ἀμείλικτοι,

προδότηι μυσταροί, μητέρες ἀπέλπιδες καὶ παιδία ἀπολωλότα ὡς ἐκ θαύματος ἀνευρισκόμενα ἐκ τινος σημείου κατὰ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, — πόσα ἄρά γε τῶν φαντασιωδῶν τούτων ὄντων, τῶν ὑπερφῶν καὶ ἀπιθάνων ἐπλήρουν τὰς ἀναμνήσεις τῆς κυρίας Ἐρμίνης; Οὐδεὶς δύναται νὰ εἶπῃ πόσα, — αὐτὴ αὐτὴ ἡ διευθυντρία τοῦ ἀναγνωστηρίου, ἥτις αὐθαυθῶς ὑπετίμησε τὸ ἐνοίκιον τῶν βιβλίων, ἕνεκα τῆς καταπληκτικῆς καταναλώσεως τῆς λίαν φιλαναγνώστου γεροντοκόρης.

Τὸ ἐκπληκτικώτατον δὲ ἀποτέλεσμα τῆς καταχρήσεως ταύτης τοῦ ἀναγινώσκειν, καὶ βεβαίως τὸ μάλιστα ἀπροσδόκητον ἦτο ὅτι ἡ κυρία Ἐρμίνη οὐδέποτε συνέχεεν οὔτε τὴν ὑπόθεσιν τῶν βιβλίων οὔτε τοὺς ἥρωας. Καὶ οὐ μόνον τὰ ὄνόματα πάντων ἐνεθυμείτο, ἀλλ' οὐδ' ἠπατάτο ποτε εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν βιβλίων. Ἐλεγε φέρ' εἶπεῖν:

— Ἐκεῖ ὅπου ὁ βαρῶνος προκαλεῖ τὸν κόμητα εἰς μονομαχίαν, εἰς ἐκείνην τὴν μονομαχίαν μετὰ τὰ ἱππικὰ πιστόλια, εἰξεύρετε;

Καὶ τοῦτο ἦτο ἀκριβέστατον! Τὸν συγγραφέα, τὴν χρονολογίαν, τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα τοῦ βιβλίου, τὰ πάντα ἐνεθυμείτο ἡ κυρία Ἐρμίνη. Μάλιστα διεσείνετο ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν ὁσμὴν ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ βιβλίου πρὸ διετίας ἀναγνωσθέντος, — ἀλλὰ ἐπὶ τῷ ὄσφ' ὅμως νὰ μὴ εἶνε βιβλίον δημοσίου ἀναγνωστηρίου.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος, ἐτοποθετήθη μετὰ χάρας ὅπως ἰδιαιτέρας πρὸ τοῦ μικροῦ τραπέζιου τῆς, ἐφ' οὗ ἦτο μικρὸν νυκτερινὸν καντήλιον καὶ ἐπὶ τοῦ καντηλίου μικρὰ τείσοχό περιέχουσα ζεστὸν ποτὸν φλοιῶν πορτοκαλίου, ἄριστον φάρμακον τῶν ἐνοχλήσεων τοῦ στομάχου, ὑφ' ὧν ἐνίοτε καταλαμβάνετο ὁσάκις παρέτεινε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς πέρα τοῦ μέτρου, προϊούσης τῆς νυκτός. Καὶ τοῦτο διότι εἶχεν ἐν χερσὶ τετράτομον μυθιστορίαν, ἄηκτον, ἀκοπον, σταλείσαν ὑπὸ τῆς διευθυντρίας τοῦ ἀναγνωστηρίου, ἵνα πρώτη ἡ κυρία Ἐρμίνη τὴν ἀναγνώσῃ πρὶν τὴν δώσῃ νὰ τὴν χαρτοδετήσῃσι πρὸς χρῆσιν τῶν κοινῶν ἀναγνωστών.

Τέσσαρες τόμοι μετὰ ἐξωφύλλου ροδίου χρώματος γλυκυτάτου καὶ ἐπιγραφῆς ἐρυθρᾶς ζωηρᾶς, καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τόμου ἡ εἰκὼν τῆς ἡρωίδος, « δὲν εἶνε παῖζε γέλασε! ». Ἡ κυρία Ἐρμίνη ἠνοῖξεν ἕνα τῶν τόμων τούτων καὶ ἐλυπήθη μόνον, διότι τὰ περιθώρια ἦσαν μεγάλα καὶ θὰ εἶχε νὰ ἀναγνώσῃ ὀλιγώτερον· ἀλλὰ οὐδόλως ἐπιμείνασα εἰς τὴν ἀνωφελῆ ταύτην λύπην ἔλαβε κομῆδον μαχαιρίδιον ἐλεφάντινον καὶ ἐπέδωκε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν.

Τὰ παράθυρα ἦσαν ἐρμητικῶς κεκλεισμένα ὡς καὶ τὰ παραπετάσματα, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶδεν ἀστραπὴν διατρέχουσαν τὸν ζοφώδη οὐρανόν, ἔπειτα δευτέραν ἀστραπὴν, ἀλλ' ὅμως ἤκουσε βροχὴν ῥαγδαίαν σείουσαν τὰ δένδρα τῶν κήπων

ἄτινα πανταχόθεν περιστοιχίζον τὴν μικρὰν ἐκείνην κατοικίαν.

— Ἀπόψε θὰ ἔχωμεν κακὴν νύκτα, διεσσήθη ἡ ἐξαίρετος κόρη. Ὁ Μ' αὐτὸν τὸν ἄνεμον τί θὰ γίνουσι οἱ καιμένοι οἱ ἄστεγοι!

Καὶ ἐφοικίασεν ἐξ οἴκου πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἀστέγους.

Ἐπειτα ἐπανέλαβε τὴν ἀνάγνωσιν.

Ἐκ τοῦ βόμβου τῶν βροντῶν ἔτρεμον οἱ δάκτυλοί τῆς ἐν ᾧ ἐκίνει αὐτοὺς ἵνα στρέψῃ τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου. Ἄλλ' ἡ κυρία Ἐρμίνη ὡς γυνὴ ἀπηλλαγμένη προλήψεων οὐδόλως ἐφοβείτο τὰς βροντάς.

Ἄλλ' αἴφνης κρότος φοβερός διεσείσε τὴν οἰκίαν, καὶ τὸ φῶς τῶν κηρίων ἐκινήθη βιαίως ἔπειτα ὁ κρότος ἐπαυσεν αἰφνιδίως, ὡς συμβαίνει ἐνίοτε, καὶ ἐκ τῆς ταραχῆς ταύτης οὐδὲν ἄλλο ὑπελείπετο ἤδη ἢ βόμβος τις μακρόθεν ἀκούσιμος ὅστις ἐξηκολούθει ἐτι μᾶλλον ἀπομακρυνόμενος.

Ἡ κυρία Ἐρμίνη ἔντρομος ἐτι οὔσα ἐκ τῆς ἀρτίως ἐπιγενομένης ταραχῆς, ἤκουσεν αἴφνης ἐλαφρὸν κωδωνισμόν τοῦ κωδωνίου τῆς ἔξω θύρας τῆς οἰκίας. Ἐστεινε τὸν τράχηλον ἀκρωμένη μετὰ προσοχῆς...

— Εἶν' ὁ ἄνεμος! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ὑψοῦσα τοὺς ὤμους. Τίς νὰ εἶνε μ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ αὐτὴν τὴν ὥραν; ...

Καὶ ἀπέβλεψε πρὸς τὸ μικρὸν ἐκκρεμές παμπάλαιον ὠρολόγιον δεκνύον ἤδη τὴν ἐνδεκάτην. Ὁ ἄνεμος ἐκόπασεν ἐπὶ στιγμὴν, καὶ τοῦ κωδωνίου ὁ ἦχος ἠκούσθη ἐκ δευτέρου ἰσχυρότερος. Ἡ κυρία Ἐρμίνη ἐφοικίασεν, ἀλλ' ἡ φοικίασις αὐτὴ προήρχετο ἤδη ἐξ ἀγωνίας. Βῆμα ἀντήχησεν ἐν τῇ κλίμακῃ· ἦτο δὲ ἡ Τριανταφυλλιά ἥτις μετέβαινε κρατοῦσα τὸ αἰώνιον αὐτῆς κηροπήγιον.

— Τὸ κωδοῦνι, κυρία — δὲν μ' ἔμπορὲ παρὰ νὰ εἶνε κλέφτης, τί λέτε;

Ἡ κυρία Ἐρμίνη ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, γινώσκουσα ἤδη ἐκ πείρας, ἣν εἶχεν ἀντήχησεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν μυθιστοριῶν, ὅτι γενικῶς οἱ κύριοι οὗτοι δὲν λαμβάνουσι τὸν κόπον νὰ κρούσῃσι τὸ κωδώνιον πρὶν εἰσέλθωσι. Καὶ το εἶπεν εἰς τὴν Τριανταφυλλιάν ἥτις ἐξηκολούθει παρατηροῦσα αὐτὴν ἔντρομος.

Τρίτη κρούσις ἰσχυρότερα, σχεδὸν ἀπελπιστική, ἀντήχησεν ἐν τῇ σιγῇ τοῦ κήπου καὶ ὁ κρούων ἐξηκολούθει κρούων τὸ κωδώνιον κατὰ μικρὰ διαλείμματα, τὰ διαλείμματα ἐγένοντο μακρότερα καὶ τέλος πᾶς ἦχος ἀπεσβέσθη...

— Πρέπει νὰ πάμε, Τριανταφυλλιά! εἶπε μετὰ γενναιότητος ἡ κυρία Ἐρμίνη, λαμβάνουσα μετ' ὁρμῆς τὸ πλεκτόν σάλιον τῆς ὕπερ ἔκειτο ἐπὶ τινος καθέδρας.

— Καλέ, θὰ σας σκοτώσουν κυρία!

— Ἄν ἰδῆς τίποτε, νὰ φωνάξῃς.

— Δὲν παίρνετε καὶ μιὰ ὀμπρέλλα! Ὅλα κρυ-

ώστε! ὁ κῆπος εἶνε λίμνη. Θεέ μου! Κύριε ἐλέησον! Τί ἀποκοιτά! Νὰ ᾄχηαινα μονάχη μου!

Ἄλλ' ἡ κυρία Ἐρμίνη ἀνοίξασα ἤδη τὴν θύραν τῆς οἰκίας καὶ κρατοῦσα διὰ τῆς ἐτέρας τῶν χειρῶν τὸ ἀλεξιβροχόν τῆς ἐβάδιζε ζωηρῶς πατοῦσα ἐν τῷ μέσῳ τῶν λιμναζόντων ὑδάτων. Ἀστραπὴ διέσχισε τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ τὸ φαινόμενον μεταξύ τῶν δένδρων, ἀλλ' οὐδόλως ἐτάραξε τὴν γενναϊοκάρδον γεροντοκόρην, ἥτις προχωρήσασα ἐστάθη πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης.

— Τίς εἶνε; εἶπε προσπαθοῦσα νὰ καταστήσῃ ἀγρίαν καὶ φοβεράν τὴν φωνὴν τῆς.

— Ἐγὼ εἶμαι, κυρία, ἡ Μαρκέλλα... Μοῦ εἶπατε νὰ ἔλθω...

Καὶ ἡ ἀσθενὴς φωνὴ ἐσθέσθη ὡς λυγμός. Ἡ δὲ Τριανταφυλλιά καὶ ἡ κυρία τῆς προσεῖδον ἀλλήλας δυσπιστοῦσαι.

— Σὺ! ἡ μικρὰ Μαρκέλλα τῆς κυρᾶ Ζαλίνης; εἶπεν ἡ κυρία Ἐρμίνη μετὰ τινος ἀμφιβολίας.

— Μάλιστα...

Ἡ τελευταία αὕτη λέξις ἦτο ἀσθενὴς ὡς πνοὴ καὶ ἐφαίνετο ἐξερχομένη ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς. Διὰ μιᾶς κινήσεως τῆς χειρὸς ἡ κυρία Ἐρμίνη ἐξέβαλε τὸν μοχλόν, καὶ προτείνουσα τὸ φανάριόν τῆς μετὰ πολλῆς προσοχῆς παρετήρησεν ἔξω.

Ἄλθως ἦτο ἡ Μαρκέλλα, κάθυγρος μέχρι τῆς ἐσχάτης κλωστῆς τοῦ ἀθλίου χιτῶνός τῆς καὶ ἀσκεπῆς. Ἡ ζωηρὰ λάμψις τοῦ φαναρίου ἐλύπει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καὶ τὴν ἐξετύφλου, ἐκάθητο δὲ ἐπὶ τῆς φλιάς τῆς θύρας ἐνοκλάζουσα μᾶλλον ἢ γονυκλινῆς καὶ εἰς ἄκρον ἄπελπις.

— Πόθεν ἔρχεσαι τέτοια ὥρα; ἠρώτησεν ἀποτόμως ἡ Τριανταφυλλιά μετὰ τινος ἔτι δυσπιστίας.

— Ἀπὸ κεῖ κάτω!... Μὲ εἶπαν κλέφτρα, μὰ δὲ λὲν ἀλήθεια!...

— Ἐλα σῆκω τώρα! εἶπεν ἡ γηραιὰ ὑπερήτρια μετὰ τινος ἀγανακτήσεως.

— Δὲν ἔμπορῶ, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα ἀνακαθημένη μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος.

Ἐστήριξε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ ἐπεχειρήσῃ νὰ ἐγερθῆ, ἀλλὰ κατέπεσεν ἀσθενῶς στενάζουσα καὶ ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκλίνε πρὸς τὰ ἐμπρὸς βαρεῖα καὶ σχεδὸν ἄπνους.

Ἡ κυρία Ἐρμίνη ἔρριψε τὸ ἀλεξιβροχόν τῆς καὶ ἔκυψε ζωηρῶς, μόλις προφθάσασα νὰ κρατήσῃ τὸ ὠχρὸν μέτωπον τῆς μικρᾶς, ὅπερ μικροῦ δεῖν προσέκρουσεν ἐπὶ τῆς λιθίνης φλιάς. Μετὰ δυνάμειος δέ, ἦν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ γεροντοκόρη δὲν μετεχειρίζετο, ἀνήγειρε τὴν καρσιδα καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν, καταλιποῦσα εἰς τὴν Τριανταφυλλίαν τὴν φροντίδα νὰ κλείσῃ τὴν θύραν καὶ νὰ παραλάβῃ τὸ φανάριον καὶ τὸ ἀλεξιβροχόν.

Ἐν τῷ σκότει ἀνέβη τὴν κλίμακα ἀκλόνητος, εἰσήλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς φωτιζόμενον ὑπὸ

τοῦ κηρίου τῆς Τριανταφυλλιάς καὶ ἀπέθηκε τὸ φροτίον τῆς ἐπὶ τῆς μακρᾶς καὶ ἀναπαυτικῆς καθέδρας. Ἡ δὲ πιστὴ θεράπεινα ἠκολούθησε πάραυτα τὴν κυρίαν τῆς.

Ἡ κυρία Ἐρμίνη οὐδέποτε εἶχε περιποιηθῆ παιδίον, καὶ ὅμως ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπήλλαξε τὴν Μαρκέλλαν τῶν καθύγρων ἐνδυμάτων τῆς. Ἐρριψε τὰ ἐνοχλοῦντα αὐτὴν περιπόδια καὶ τὰ σανδάλια, καὶ ἀναλαβοῦσα τὴν μικρὰν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, τὴν εἰσήγαγε μετὰ προσοχῆς εἰς τὴν κλίνην τῆς, ἥς τὸ σκέπασμα ἦτο ἤδη ἀνεσηκωμένον, ἔλαβεν ἔπειτα παρὰ τῆς Τριανταφυλλιάς φιαλίδιον ἄλατος ἥτις εἶχεν ἤδη συνέλθῃ ἐντελῶς ἐκ τοῦ φόβου. Ἡ Μαρκέλλα ἐκινήθη ἄπαξ καὶ ἔτρεμεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

— Φέρε μου τὸ ζεστό μου, εἶπεν ἡ κυρία Ἐρμίνη.

Τὸ θερμὸν καὶ καλῶς ἐξαχαρωμένον ποτὸν ἐφάνη προσεγγίσαν ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὰ χεῖλη τοῦ παιδίου. Ἐν κοιλίᾳριον εὔρε τὴν ὁδὸν σχεδὸν διὰ τῆς βίας, δεῦτερον ὡσαύτως ἀλλὰ μετ' εὐκολίας, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν τὸ τρίτον προσήγγιζεν εἰς τὰ χεῖλη τῆς Μαρκέλλας, ἀνοίξασα αἴφνης αὕτη τοὺς ὀφθαλμοὺς περιέβλεψεν ἀνησυχῶς.

— Μὴ φοβῆσαι, εἶπεν ἡ κυρία Ἐρμίνη παρακολουθοῦσα τὰς ἐντυπώσεις τοῦ παιδικοῦ ἐκείνου προσώπου, ἐφ' οὗ ἀνεγινώσκετο ἐν τούτοις ἴχνος πικρᾶς θλίψεως.

— Σεῖς εἰσθε, κυρία; Ἄφ' οὗ εἰσθε σεῖς, δέσας φοβᾶμαι, εἶπε τὸ παιδίον φέρον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἔξω μέρος τοῦ προσκεφαλαίου μετὰ πεποιητήσεως καὶ στοργῆς πρὸς τὴν κυρίαν Ἐρμίνην.

— Πιέ το, εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη, πρέπει νὰ ὑπακούης, μικρὰ μου, πιέ το.

Ἡ Μαρκέλλα κατέπτε προθύμως τὸ ὑπολειπόμενον ἐν τῷ κυαθίσκῳ καὶ ἐπανέπεσεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου λέγουσα:

— Θέλω νὰ κοιμηθῶ...

— Καὶ παραχρῆμα ἀπεκοιμήθη. Ἡ δὲ Τριανταφυλλιά εἶδε τὴν κυρίαν τῆς καὶ καταπεπληγμένη εἶπε:

— « Καλὴ εἰσθε τώρα; » Ἰὰ νὰ στρώσω τῆς μικρῆς ἔς τὴ μακρὰ πολυθρόνα σας νὰ τὴν πλαγιάσωμ' ἐκεῖ, καὶ ἔπειτα νὰ βάλω παστρικά σεντόνια γιὰ σᾶς...

— Ὅχι, Τριανταφυλλιά, ὄχι! ἀπεκρίθη ἡ κυρία μετ' ἀσυνήθους εὐσταθείας. Ἐμένα νὰ μου στρώσης ἔς τὴν πολυθρόνα ὅ τι εὔρης; θὰ ἀγρυπνήσω ἀπόψε ἔς τὴν πολυθρόνα.

Εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν αἱ ἰκεσίαι καὶ οἱ γογγυσμοὶ τῆς πιστῆς γηραιᾶς θεραπαίνης. Ἡ κυρία ἦτο ἄκαμπτος ἀλλὰ καὶ ἡ μικρὰ καθέδρα πολὺ ὀλίγον ἐχρησίμεισε, διότι περὶ τὴν 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἡ Μαρκέλλα ἐξύπνησε κραυγάζουσα μετὰ πάσης τῆς δυνάμειος τῆς.

Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα ἀνοικτοὺς καὶ τοὺς βραχίονας ἀκάμπτους, ὑπὸ τῶν ληρημάτων ἐξή-

τει χάριν παρά πάντων, παρά τοῦ νεωκόρου τοῦ Ἁγίου Βικεντίου Παύλου, παρά τῆς κυρίας Φαβρουῦ, παρά τῆς ἀδυσωπῆτου Λουίζης, παρά τοῦ κλητήρος ὅστις δὲν ἤθελε νά την ἀφήσῃ νά ἴδῃ « τὸν μπάγχοι τῆς μαμάς, » παρά τινος ὃν εἶχε συναντήσῃ ἐν τῷ βουλευτάρῳ καὶ τὸν εἶχε φοβηθῆ, τέλος παρά παντός ὅπερ ἐπὶ δύο ἡμέρας διήλθε διὰ τοῦ τεθλιμμένου ἐκείνου παιδικοῦ ἐγκεφάλου καταλιπὸν ἐν αὐτῷ τὸν λυπηρὸν αὐτοῦ τύπον.

— Τὸ καίμενο μου, τὸ καίμενο! ἐπανέλαθε πολλάκις ἡ κυρία Ἑρμίνη, κύπτουσα πρὸς αὐτὴν ἵνα την καθησυχάσῃ.

Ἐνταῦθα δὲν ἦσαν, ὡς βλέπετε, μυθιστορικαὶ θλίψεις αὐταί, καὶ τὰ δάκρυα τῆς γεροντοκόρης ἔρρευσαν καυστικά καὶ εἰλικρινῆ ἐπὶ ἀληθοῦς δυστυχίας, ἐπὶ μιᾶς τῶν ὑπάρξεων τῶν ἠττηθεισῶν ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνι.

Ἄμα δὲ τῇ πρώτῃ προσεκάλεσε τὸν ἱατρόν της, ὅστις ἐλθὼν ἐστηθισκόπησε καὶ ἐπέκρουσε τὸ παιδίον.

— Ἐχει ἐγκεφαλίτιδα εἶπεν, εἶνε νόσος μακρὰ καὶ κινδυνώδης, καὶ θὰ κάμετε καλὰ νά το στείλετε εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῶν παιδίων.

— Ποτέ! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη. Δὲν ἤλθε διὰ τοῦτο χθὲς τὴν νύκτα καὶ ἐκτύπησε τὴν θύραν μευ με τὴν βροχὴν. Εἰς τὸ νοσοκομεῖον! καλέ, τί λόγια εἶν' αὐτά, ἱατρέ!

— Τότε λοιπὸν, εἶπεν ὁ γηραιὸς ἱατρός, νά σας παραγγείλω τί πρέπει νά του κάμετε. Μόνον νά πάρετε ἓνα βοηθόν, διότι θὰ σας φέρῃ πολὺν κόπον.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ ΕΟΡΤΑΖΟΝ

Ἡ ἐθνικὴ ἐορτὴ τῶν Γερμανῶν. — Σημασία αὐτῆς. — Ἡ 2 Σεπτεμβρίου ἐν Γερμανίᾳ. — Ἡ ἐπιθεώρησις τῆς φρουρᾶς τοῦ Βερολίνου. — Εἶκὼν τοῦ θεωμένου πλήθους. — Τὸ γῆρας τοῦ αυτοκράτορος ἀποτελεῖ πρωτοφανές τι. — Διέκδοτον περὶ ἐπισήμου τηλεγραφήματος. — Ἀμοιβὴ γενναίου καὶ πιστοῦ στρατιώτου. — Ἡ ἐορτὴ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. — Τὰ γνωσθέντα δῶρα. — Ἀναβληθεῖσαι ἐορταί. — Ἰδιαίτερον αὐτῶν ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς Ἕλληνας. — Προσαγγρεύσει Ἑστίας. — Σκιαγραφία Ἑρνεστού Κουρτίου.

Οὔτε βασιλικὸν διάταγμα ἐθέσπισε τὴν δευτέραν Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέραν ἐθνικῆς ἐορτῆς διὰ τοὺς Γερμανούς, οὔτε πρόγραμμα κυβερνητικὸν καὶ ἄσμα ἐωθινὸν καὶ κανονοβολισμὸς ἀπὸ τῶν περίεξ λόφων ἀνήγγειλαν τὴν ἀνατολὴν τῆς ἐπισήμου ἡμέρας καὶ ἐκανόνισαν τὰ τῆς τελετῆς. Ἄλλ' ἐνῶ ἕκαστον τῶν ἀποτελοῦντων τὴν γερμανικὴν ὁμοσπονδίαν Κρατῶν ἰδίαν ἄγει ἐπίσημον ἐορτήν, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τοῦ ἡγεμόνος του ἢ τὴν ἐπέτειον ἱστορικοῦ γεγονότος, ἡ Γερμανία πᾶσα, ὡς μία οἰκογένεια, ἐορτάζει τὴν 2 Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέραν ἐορτῆς ἐθνικῆς. Ἡ συνειδήσις τοῦ ἔθνους ἐξελέξατο τὴν ἡμέραν καθ'

ἣν ὁ τελευταῖος αυτοκράτωρ τῶν Γάλλων ἀδόξως παρέδιδε τὸ ξίφος εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας, καὶ ἐνῶ ἡ κυβέρνησις ἐκ λόγων πολιτικῶν δεκατετραετίαν ἤδη ὄλην ἀπέφυγε ν' ἀναγνωρίσῃ ἐπισήμως τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ἐθνικῆς ἐορτῆς ἐπέτειον, ὁ γερμανικὸς λαὸς ἐθέσπισεν αὐτὴν ὡς τοιαύτην ἐν τοῖς ἐθίμοις αὐτοῦ.

« Ἡ ἡμέρα αὕτη, ἔγραφε τῇ 2 Σεπτεμβρίου ἡ μᾶλλον διαδοδομένη ἐφημερίς τοῦ Βερολίνου, δὲν εἶνε δι' ἡμᾶς θριαμβευτικὴ ἡμέρα, ἀναμνηστικουσα αἱματηρῶς ἐν ὅπλοις ἀγῶνας πρὸς ἀνδρεῖον καὶ ἐπιμονὸν ἐχθρὸν, ἀλλ' ἐν Γερμανίᾳ ὑπῆρξε πάντοτε ἡμέρα χαρᾶς πρὸς τιμὴν τῆς ἀνακτηθείσης ἐνώσεως τοῦ κράτους καὶ ἀγάλλουσα ἀνάμνησις ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τοῦ ὀνείρου ἐκείνου, ὅπερ ἄλλοτε πᾶς Γερμανός, πλήρης πόθων ἔφερεν ἐν τῇ καρδίᾳ ». Χαρακτηριστικώτερον δὲ ὤριξε συγχρόνως ἄλλο βερολιναῖον φύλλον τὴν σημασίαν τῆς ἡμέρας ταύτης γράφον: « Διὰ σειρᾶς ἀνδραγαθημάτων, ἅτινα ἐπαξίως συνδέονται πρὸς τὰ μεγαλειότερα ἱστορικά συμβεβηκότα, ἔλαβεν ὑπαρξὴν καὶ ἐτελειώθη ἡ ἰδέα τῆς ἐνώσεως. Ἀλλὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐθνικῶν πόθων ἡ ἐλπίς ἐγένετο βεβαιότης, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ νικητήριον περὶ τοῦ Σεδᾶν ἄγγελμα, συσφίγγον τὰς καρδίας μέχρις ἐγκάτων καὶ ἐξουσιάζον αὐτῶν, διέσχισε τὴν χώραν. Ὁ ἀγὼν ἐν ᾧ αἱ ἠνωμένοι δυνάμεις τοῦ παγγερμανίου, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ βασιλέως Γουλιέλμου, πρὸς ἀπόκρουσιν ἐπιθέσεως, ὄρεψαν τὴν μεγαλοπρεπῆ τῆς Νίκης δάφνην, ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ ἔθνους σύμπαντος ὡς πράξις ἰδρυτήριος τοῦ κράτους. Ἡ ἡμέρα τοῦ Σεδᾶν ζῆ διαρκῶς καὶ θέλει ἐς αἰεὶ ζῆσει ἐν τοῖς στοχασμοῖς τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ὡς ἡ γενέθλιος τοῦ κράτους ἡμέρα ».

Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ λόγος δι' ὃν ἐγγιζούσης τῆς ἡμέρας πᾶσα πόλις γερμανικὴ καὶ πᾶς Γερμανὸς φιλόπατρις ἀνὴρ, ἔστω πρῶστος ἢ βαυαρὸς, ἔσω σάξων ἢ βυρτεμβέργιος, ἔστω πολίτης μιᾶς τῶν τριῶν ἐλευθέρων πόλεων ἢ τινὸς τῶν μικρῶν γερμανικῶν δουκάτων, θὰ σημαιοστολίσῃ πᾶσαν στέγην ἄνευ διακρίσεως καὶ θὰ παρασκευασθῇ διὰ τὴν φωταψίαν. Τὸ πᾶν ἐνδύεται ἐορτάσιμον στολὴν τῇ 2 Σεπτεμβρίου. Αἱ ἐκκλησίαι ἀνοίγονται ἐκτάκτως πρὸς εὐχαριστήριον δοξολογίαν καὶ τὰ σχολεῖα κλείονται πρὸς πατριωτικώτεραν ἀπόλαυσιν τῆς ἡμέρας, οἱ ῥήτορες καὶ οἱ ποιηταὶ ἀναφαίνονται κατὰ ἑκατοντάδας, αἱ ἐταιρίαι καὶ τὰ σωματεῖα συνέρχονται εἰς πανηγυρικὰς συνεδριάσεις, τὰ μεγάλα καταστήματα καὶ τὸ χρηματιστήριον ἀργοῦσιν, οἱ ἐργάται καὶ αἱ ἐργάτιδες τῶν ἐργοστασίων ἀφίονται ἐλεύθεροι ἀνὰ τὴν πόλιν, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά τῶν σχολείων, μέχρι τοῦ μόλις δυναμένου νά κινηθῇ τεκνίου, διαχύνονται εἰς τὰς ἐξοχὰς, ἐκτρέχοντες ἐν σημαίαις καὶ τυμπάνοις, μουσικαῖς καὶ ἄσμασι,